

# PROFESYONEL ERKEK BASKETBOLCULARIN DURUMLUK VE SÜREKLİ KAYGI DÜZEYLERİ İLE MAÇ BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARAŞTIRILMASI (İzmir İli Örneği)

Zafer AKTAŞ \*  
Gökhan ÇOBANOĞLU \*  
İlknur YAZICILAR \*

## ÖZET

*Bu çalışmanın amacı, üst düzeyde basketbol oynayan profesyonel erkek basketbolcuların sezon boyunca gösterdikleri başarı ya da başarısızlığın bir ölçütü olarak kabul edilen MVP (Most Value Player-En Değerli Oyuncu) puanlarının elde edilmesine etkisinin olabileceğini düşündüğümüz durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile maç başarısı arasındaki ilişkiyi saptamaktır.*

*Çalışmanın örneklem grubunu İzmir ilindeki Türkiye Basketbol Erkekler 1. ve 2. liginde yer alan Göztepe, Karşıyaka ve Altay takımlarında oynayan, yaşları 19-36 arasında değişen 41 erkek basketbolcu oluşturmaktadır. 2002-2003 sezonu boyunca bu takımların oynadıkları maçlar izlenmiş, oyuncuların her maç istatistikleri tutulmuş ve bu istatistikler MVP skalasına dökülerek her oyuncu için MVP puanı elde edilmiştir. Ayrıca istatistiklerden her oyuncunun maç başına ortalama oynama süresi hesaplanmıştır.*

*Bu dönem içinde tüm oyunculara, kaygı düzeylerini belirlemek için Spielberger Sürekli-DuruMLuk Kaygı Envanteri uygulanmıştır. Araştırmamızda elde edilen veriler SPSS 10.0 istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Değerlendirme Mann-Whitney U testi ile Spearman Korelasyon uygulanarak yapılmıştır.*

*Konuya ilişkin analizlere bakıldığında, MVP puanları ile sürekli kaygı puanları arasında ( $r=-0.280$ ), MVP puanları ile durumluk kaygı puanları arasında ( $r=0.034$ ) anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ( $p>0.05$ ). Profesyonel erkek basketbolcuların MVP puanları ile oynadıkları süreler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $r=0.722$ ;  $p<0.05$ ). Ayrıca oyuncuların oynadıkları süreler ile sürekli kaygı puanları arasında ( $r=-0.353$ ), oynadıkları süreler ile yaşları arasında ( $r= 0.413$ ) anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $p<0.05$ ).*

*Profesyonel erkek basketbolcuların başarısız ve başarılı gruplarının yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda oynadıkları süreler arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ( $p<0.05$ ). profesyonel erkek basketbolcuların başarısız ve başarılı gruplarının sürekli kaygı puanları arasında ve profesyonel basketbolcuların başarılı ve başarısız gruplarının durumlukluk kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ( $p>0.05$ ).*

**Anahtar Kelimeler:** Maç Başarısı, Sürekli Kaygı, Durumluk Kaygı, Süre, Basketbol, Profesyonel, MVP (En Değerli Oyuncu)

Geliş tarihi: 15.12.2003; Yayına kabul tarihi: 15.03.2004

\* Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, MANİSA

## **A RESEARCH OF RELATION BETWEEN ANXIETY AND SUCCESS IN GAME OF MALE PROFESSIONAL BASKETBALL PLAYERS**

### **SUMMARY**

The purpose of this study was to find relationship among the success of the high profile male Professional basketball players their anxiety. This relationship would be useful to calculate the MVP points, which are used to measure the success of aforementioned players within a basketball season.

In this study, the test group was selected among players, ages between 19 and 36, of the first and second league teams, Göztepe, Karşıyaka and Altay of İzmir.

Through the 2002-2003 basketball season, these teams were observed, the performance of the players were recorded and MVP points were calculated for each player on the MVP scale. In addition to this, the time each player spends in the game has been recorded. During this process, 'Spielberger Trait-state Anxiety Inventory' is applied to determine anxiety levels.

Analysis of the study was done by using SSPS 10.0 statistical paket program working under Windows 98. evaluation was done by using Mann Whitney test and Spearman Correlation Analysis Techniques.

According the results of the analysis, a meaningful correlation could not be determined between MVP points and trait anxiety points ( $r = -0.280$ ) and between MVP points and state anxiety points ( $r=0.034$ ) ( $p> 0.05$ ). for the professional male basketball payers, a correlation is found between the MVP points and the time spent in a game ( $r 0.722$ ;  $p<0.05$ ). in addition to this, a correlation is found between the time a player spends in a game and trait anxiety points ( $r=-0.353$ ), between the time a player spends ina game and his age ( $r=0.413$ ;  $p<0.05$ ).

As a result of the Mann-Whitney Test performed on successful and unsuccessful professional male basketball players, it is found out that, there was a differences between the time a spent in a game ( $p<0.05$ ). the time difference could not be determined between the successful and unsuccessful players in terms of the trait anxiety points ( $p>0.03$ ) and state anxiety points ( $p>0.05$ ).

**Key Words:** Succes in Game, Trait Anxiety, State Anxiety, Duration, Basketball, Professional, MVP (Most Value Player)

### **GİRİŞ**

Profesyonel sporcuların başarısında fiziksel özelliklerin yanı sıra psikolojik özelliklerinin de belirleyici bir unsur olduğu bilinmektedir. Sportif başarının ortaya çıkışında psikolojik ana faktörlerden biri olarak sporcuların kaygı düzeyi çok önem taşımaktadır.

Kaygı, "öznel bir korku duygusu ve artan psikolojik bir uyarılmadır". Belirli bir durumu, bireyin kendisi için tehdit eder nitelikte algılaması ve korku duymasıdır<sup>(10, 7)</sup>. Durumluk kaygı, fizyolojik uyarılmışlığa eşlik eden akut endişe ve gerginlik hissini kapsar<sup>(9)</sup>. Spielberger' e göre durumluk kaygı (state-anxiety) kinetik enerji gibidir, ya da çeşitli şiddet düzeylerinde meydana gelen o andaki tepkidir. Bu tür tepki çevresel baskının ortadan kalkmasıyla son bulur<sup>(12)</sup>. Durumluk Kaygı'yı yaşayan bir bireyde, çeşitli davranış kalıpları saptanmıştır. Örneğin sinirsel huzursuzluk, dudakları yalama, koparma, tişörtüne veya pantolonuna avuçlarını sürme, solunumsal değişiklikler aktivasyonun davranışsal belirtileri olarak açıklanabilir.

Çevresel koşullardan bağımsız olarak bireyin huzursuzluk, vesvese, endişe duyma, karamsar olma, stres altında aşırı duyarlılık gösterme ve yoğun reaksiyonlarda bulunma eğilimi, sürekli kaygı (trait-anxiety) diye tanımlanmaktadır. Sürekli kaygı bireyin davranışlarında doğrudan doğruya gözlenemez. Sürekli kaygı bir kişilik özelliğidir. Belli çevresel durumları tehdit edici olarak algılamaya ve bu durumlara artan durumluk kaygı ile tepki vermeye bir eğilimdir<sup>(11, 2)</sup>.

Araştırma sonuçları aşırı kaygı durumlarında sporcuların motor becerilerdeki performanslarının, önemli düzeylerde bozulmalara uğradığını göstermiştir. Özellikle de el koordinasyonu becerilerindeki bozulmalar dikkat çekmektedir<sup>(6)</sup>. Gündüz (1985), 117 bayan ve 113 erkek sporcu üzerinde yaptığı çalışmada, sportif müsabakaların, sporcularda kaygının yükselmesine neden olduğunu, ayrıca sportif müsabakalarda başarılı olmak için, kaygının gerekli olduğu, fakat bu kaygının spor disiplinin türüne bağlı olarak optimal düzeyde bulunması gerektiği vurgulamaktadır. Bu çalışmada, bayan sporcuların erkek sporculara oranla daha kaygılı olduğu, deneyimsiz sporcuların, deneyimli sporculara göre fazla kaygı duydukları, kulüplü sporcuların, kulüpsüz sporculara göre daha fazla kaygı duydukları, yedek oyuncuların, asil oyunculardan daha kaygılı oldukları sonucuna varılmıştır<sup>(6)</sup>.

Aşçı ve Gökmen (1995) bayan hentbolcular üzerinde yaptıkları çalışmada, kaygı puanları ile başarı arasında negatif korelasyon bulmuşlardır. Yani kaygı düzeyi arttıkça, başarı düşmektedir. Spor deneyimi ve kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Yani spor deneyimi fazla olanlarla, az olanlar arasında kaygı düzeyi bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır<sup>(4)</sup>. Çağlar (1999) "Genç ve Yıldız Hentbol Milli Takımında Bulunan Erkek Sporcuların Kaygı Düzeylerinin Zaman İçindeki Değişimleri" isimli çalışmada genç milli takım oyuncularının durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı değişiklik olmadığı, sürekli kaygı düzeylerinin ise müsabaka yaklaştıkça azaldığı, buna zıt olarak yıldız milli takım sporcularının durumluk kaygı düzeylerinin müsabaka yaklaştıkça arttığı sürekli kaygı düzeylerinde ise anlamlı değişiklik olmadığı ortaya çıkmıştır<sup>(5)</sup>.

Basketbol sporunda, maç başarısını ölçmek için basketbol oyuncusunun tüm sezon boyunca oynadığı maçlarda yaptığı olumlu ve olumsuz hareketlerinin puanlandırılması ile elde edilen en değerli oyuncu (Most Value Player-MVP) puanı kullanılmaktadır. En değerli oyuncu (MVP) skalası kullanılarak her oyuncu için elde edilen puanlar, o oyuncunun takım içerisinde istatistiksel açıdan ne kadar verimli oynadığını göstermektedir. Fakat MVP puanı bize sporcunun sportif performansı konusunda kesin bir cevap vermez. Sportif performansa etki eden birçok faktör vardır ve bu faktörlerin izole edilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, üst düzeyde basketbol oynayan profesyonel erkek basketbolcuların sezon boyunca gösterdikleri başarı ya da başarısızlığın bir ölçütü olarak kabul edilen MVP (Most Value Player-En Değerli Oyuncu) puanlarının elde edilmesine etkisinin olabileceğini düşündüğümüz durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin maç başarısı ile arasındaki ilişkisini saptamaktır.

## **YÖNTEM**

Araştırmanın evreni 2002-2003 sezonunda Türkiye Basketbol 1. ve 2. Ligi'nde yer alan takımlarda oynayan profesyonel erkek basketbolcuları kapsamaktadır. Evrenin araştırma için gerekli olan bilgilerin toplanması açısından çok büyük olması nedeniyle, evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklem grubumuzu İzmir ilinde bulunan Türkiye Basketbol 1. ve 2. Liginde yer alan Karşıyaka, Göztepe ve Altay Spor Kulüpleri'nde oynayan yaşları 19-36 arası değişen 41 profesyonel erkek basketbolcu oluşturmaktadır. Araştırmanın amacına yönelik sorulara yanıt bulmak için, gerekli olan verileri elde etmek üzere sporcuların kaygı düzeylerini ölçmek için, Spielberger Sürekli-Durumluk Kaygı Envanteri kullanılmış<sup>(11)</sup> ve maç istatistikleri tutulmuştur. Sürekli-Durumluk Kaygı Envanterinin geçerlik-güvenirlik çalışması Öner (1977) tarafından yapılmıştır. Sonuçlar, test-tekrar-test güvenilirlik katsayılarının sürekli kaygı ölçeği için .86 ile .71 arasında, durumluk kaygı ölçeği için .26 ile .68 arasında değiştiğini göstermektedir<sup>(11)</sup>.

Sürekli Kaygı Envanteri, sporculara maçlarının olmadığı bir hafta arasında, Durumluk Kaygı Envanteri ise maçtan yarım saat önce soyunma odasında uygulanmıştır. Her iki envanter de sporcuyla birebir karşılıklı okunarak yapılmıştır. Ayrıca sporcuların maç başarılarını ölçmek için çalışmamızda En Değerli Oyuncu (MVP) skalası kullanılmıştır. MVP skalası, Türkiye Basketbol Federasyonu tarafından Deplasmanlı Erkekler Basketbol 1. ve 2. liginde kullanılmakta ve oyuncunun maçın içerisinde İstatistiksel olarak ne kadar başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Yaptığı olumlu ve olumsuz hareketlerden elde ettiği puanların toplamının, oynadığı süreye bölünmesi bize oyuncunun MVP puanını vermiştir. Oyuncuların tüm sezon boyunca oynadıkları maçlarda istatistik tutulmuş, tutulan istatistikler MVP skalasına dökülmüş, MVP puanlarının toplanıp, oynadığı maç sayısına bölünmesi ile oyuncunun MVP puanı elde edilmiştir (Tablo 1).

Bu araştırmada 41 profesyonel erkek basketbolcuya uygulanan, Spielberger Sürekli-Durumluk Kaygı Envanteri, elde edilen veriler ve MVP Skalası'ndan elde edilen MVP puanları ile oyuncuların oynadıkları süreler ve yaşları SSPS 10.0 istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Değerlendirme Mann-Whitney U testi ile Spearman Korelasyon kullanılarak yapılmıştır.

**Tablo 1: Türkiye Basketbol Federasyonu En Değerli Oyuncu (MVP) Skalası**

OLUMLU	Atılan Sayı	X2	=
	Savunma Reboundu	X3	=
	Hücum Reboundu	X4	=
	Asist	X3	+
	Top Çalma	X4	=
	Blok	X4	=
OLUMSUZ	Kaçan Her Şut	X(-2)	=
	Oyuncunun Yaptığı Her Faul	X(-3)	=
	Kaçan Her Serbest Atış	X(-1)	=
	Top Kaybı	X(-3)	=
	MVP (En değerli oyuncu) Puanı	= Çarpımlarının Toplamı	

#### BULGULAR:

Profesyonel erkek basketbolcuların MVP, yaş ve oynadıkları süreye ilişkin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

**Tablo 2: Profesyonel Erkek Basketbolcuların MVP, Yaş ve Oynadıkları Süreye İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.**

	n	$\bar{X}$	s.d.	min.	max.
MVP	41	0.44	0.69	- 2,31	1.69
Yaş	41	24.46	4,38	19	36
Süre	41	19,45	9,60	3,44	36,17

Profesyonel erkek basketbolcuların, sürekli ve durumluk kaygı puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

**Tablo 3: Profesyonel Erkek Basketbolcuların, Sürekli ve Durumluk Kaygı Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.**

Kaygı envanteri	n	$\bar{X}$	s.d.	min.	max.
Sürekli kaygı	41	42,87	4,13	33	51
Durumluk kaygı	41	46,26	4,29	34	56

Profesyonel erkek basketbolcuların oynadıkları süre ile MVP puanları arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman korelasyon katsayısı Tablo 4'de verilmiştir.

**Tablo 4: Profesyonel Erkek Basketbolcuların Oynadıkları Süre ile MVP Puanları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Korelasyon Katsayısı**

Spearman Korelasyon		Süre
MVP Puanı	r	0.722**
	p	0.000
	n	41

\*\* p<0,01

Profesyonel erkek basketbolcuların sürekli kaygı puanları ve durumluk kaygı puanları ile MVP puanları arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman korelasyon katsayıları Tablo 5'te gösterilmiştir. Yapılan Spearman korelasyon istatistik yöntemi sonucu profesyonel erkek basketbolcuların, sürekli kaygı puanları ile MVP puanları ve durumluk kaygı puanları ile MVP puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ( $p>0.05$ ).

**Tablo 5: Profesyonel Erkek Basketbolcuların Sürekli Kaygı Puanları ve Durumluk Kaygı Puanları ile MVP Puanları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Korelasyon Katsayıları**

Spearman Korelasyon		Sürekli kaygı puanı	Durumluk kaygı puanı
MVP Puanı	r	-0,280	0,034
	p	0,076	0,830
	n	41	41

Profesyonel erkek basketbolcuların oynadıkları süre ile sürekli kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman korelasyon katsayısı Tablo 6'da verilmiştir. Yapılan Spearman korelasyon istatistik yöntemi sonucu, profesyonel erkek basketbolcuların, oynadıkları süre ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $p<0,05$ ). Oyuncuların oynadıkları süre arttıkça, sürekli kaygı puanları düşmektedir. Yani oynama süresi yüksek olan oyuncuların, sürekli kaygı puanları düşük bulunmuştur.

**Tablo 6: Profesyonel Erkek Basketbolcuların Oynadıkları Süre ile Sürekli Kaygı Puanları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Korelasyon Katsayısı**

Spearman Korelasyon		Sürekli kaygı puanı
Süre	r	-0,353*
	p	0,024
	n	41

\*  $p<0,05$

Profesyonel erkek basketbolcuların oynadıkları süre ile yaşları arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman korelasyon katsayısı Tablo 7'de verilmiştir. Yapılan Spearman korelasyon istatistik yöntemi sonucu, profesyonel erkek basketbolcuların, oynadıkları süre ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ( $p<0,01$ ). Oyuncuların yaşları yükseldikçe, oynadıkları süre de artmaktadır.

**Tablo 7: Profesyonel Erkek Basketbolcuların Oynadıkları Süre ile Yaşları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Spearman Korelasyon Katsayısı**

Spearman Korelasyon		Yaş
Süre	r	0,413**
	p	0,007
	n	41

\*\*  $p<0,01$

Profesyonel erkek basketbolcuların MVP puanı bakımından başarısız ve başarılı gruplarının, oynadıkları sürelerle ilişkin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

**Tablo 8: Profesyonel Erkek Basketbolcuların MVP Puanı Bakımından Başarısız ve Başarılı Gruplarının, Oynadıkları Sürelere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikleri.**

Süre	MVP puanı	n	$\bar{X}$	s	min.	Max.
	Başarısız oyuncu	17	15,99	7.66	3.44	32.12
	Başarılı oyuncu	18	22.92	9.12	4.33	35.35

Profesyonel erkek basketbolcuların, MVP puanı bakımından başarılı ve başarısız gruplarının, oynadıkları süreler arasındaki farklılığını gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir. Yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda, profesyonel erkek basketbolcuların, MVP puanı bakımından başarısız ve başarılı gruplarının, oynadıkları süre ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ( $p < 0,05$ ). Başarılı oyuncuların, oynadıkları süreler ile, başarısız oyuncuların oynadıkları süreler arasında fark vardır. Başarılı oyuncuların, oynadığı süreler, başarısız oyuncuların oynadıkları sürelerden daha fazladır.

**Tablo 9: Profesyonel Erkek Basketbolcuların, MVP Puanı Bakımından Başarılı ve Başarısız Gruplarının, Oynadıkları Süreler Arasındaki Farklılığını Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonuçları.**

Mann-Whitney U Testi	MVP Puanı	p
Süre	Başarısız oyuncu	0,019
	Başarılı oyuncu	

Profesyonel erkek basketbolcuların MVP puanı bakımından başarısız ve başarılı gruplarının, sürekli kaygı puanları ve durumluk kaygı puanlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

**Tablo 10: Profesyonel Erkek Basketbolcuların MVP Puanı Bakımından Başarısız ve Başarılı Gruplarının, Sürekli Kaygı Puanları ve Durumluk Kaygı Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikleri.**

	MVP puanı	n	$\bar{X}$	s	Min.	Max.
Sürekli kaygı puanı	Başarısız oyuncu	17	43,12	5,9	33	51
	Başarılı oyuncu	18	42,56	3,73	36	49
Durumluk kaygı puanı	Başarısız oyuncu	17	46,29	3,70	41	53
	Başarılı oyuncu	18	45,83	5,8	34	56

Profesyonel erkek basketbolcuların, MVP puanı bakımından başarısız ve başarılı gruplarının, sürekli kaygı puanları ve durumluk kaygı puanları arasındaki farklılığını gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları Tablo 11'de verilmiştir. Yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda, profesyonel

erkek basketbolcuların MVP puanı bakımından başarısız ve başarılı gruplarının, Sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ( $p>0,05$ ). Profesyonel erkek basketbolcuların, MVP puanı bakımından başarısız ve başarılı gruplarının, Durumluk kaygı puanları arasında da anlamlı bir fark bulunamamıştır ( $p>0,05$ ).

**Tablo 11: Profesyonel Erkek Basketbolcuların, MVP Puanı Bakımından Başarısız ve Başarılı Gruplarının, Sürekli Kaygı Puanları ve Durumluk Kaygı Puanları Arasındaki Farklılığını Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonuçları.**

Mann-Whitney U Testi	MVP Puanı	p
Sürekli kaygı puanı	Başarısız oyuncu	0,608
	Başarılı oyuncu	
Durumluk kaygı puanı	Başarısız oyuncu	0,716
	Başarılı oyuncu	

### TARTIŞMA VE SONUÇ

Spor psikologları yüksek performans ve başarı için sporcuların belirli bir kaygı düzeyine sahip olmaları gerektiğini ileri sürmektedirler. Kaygı düzeyinin yüksekliği ve düşüklüğü başarıyı etkilemektedir. Araştırmada profesyonel basketbolcuların MVP puanları ile kaygı durumları arasındaki ilişki incelendi.

Tablo 5' de Spearman korelasyon katsayıları incelendiğinde, sürekli kaygı puanları ile MVP puanları ve durumluk kaygı puanları ile MVP puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ( $p > 0,05$ ). Tablo 3' de denek grubumuzun sürekli kaygı puanları ortalamalarının 42,87, durumluk kaygı puanları ortalamalarının 46,26 olduğu görülmektedir.

Konter (1997), yaptığı çalışmada futbolcuların kaygı düzeylerini üç grupta toplamıştır: Düşük-Orta (optimal)-Yüksek. Orta (optimal) kaygı düzeyinin 31-47 puanları arasında olduğunu belirtmiştir<sup>(9)</sup>. Bu çalışmaya göre, denek grubunun başarı için optimal kaygı düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Denek grubunun üst düzey sporculardan oluşması nedeniyle, optimal bir kaygı düzeyine sahip olmaları normal bir sonuçtur.

Tablo 11'deki Mann-Whitney U Testi sonuçları MVP puanı bakımından başarılı ve başarısız grupların, sürekli kaygı puanları ve durumluk kaygı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ( $p>0,05$ ). Gündüz (1985), yaptığı çalışmada başarılı ve başarısız sporcuların sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ( $t= 0, 22; p>0,01$ )<sup>(6)</sup>.

Sonuç olarak denek grubundaki profesyonel sporcuların sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri başarı için gerekli olan optimal seviyededir. Deneyimli, daha çok spor yaşı olan sporcularla, deneyimsiz, spor yaşı daha düşük olan sporcuların kaygı düzeyleri farklılık gösterir<sup>(4)</sup>. Bu durumda denek grubunun kaygı seviyesi optimal olduğu için MVP puanı etkilenmemiştir. Profesyonel erkek basketbolcular için sürekli ve durumluk kaygının, MVP puanını etkileyen bir faktör olmadığını söyleyebiliriz. Tablo 4'deki Spearman korelasyon katsayısı profesyonel erkek



basketbolcuların oynadıkları süre ile MVP puanı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ( $p<0,01$ ). Oyuncuların oynadıkları süre arttıkça MVP puanları da artmaktadır. MVP puanının belirlenmesinde kullanılan olumlu ve olumsuz parametrelerin, sahada daha uzun süre kalan oyuncular tarafından daha fazla gerçekleştirilmesi olasıdır. Oyuncu MVP puanını yükseltmek için daha çok şut şansını, daha çok ribaund şansını oyunda daha fazla kalarak elde edecektir. Burada antrenörün iyi oynayan oyuncuyu ve takımı değiştirmeyeceği de önemli bir yargıdır. Tüm bunlar, sürenin MVP puanına etkisinin nedenleri olabilir. Ayrıca buna ek olarak Tablo 9'daki Mann-Whitney U Testi de başarılı ve başarısız grupların, oynadıkları süreler arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ( $p<0,05$ ). Burada da başarılı oyuncuların oynadıkları sürelerin, başarısız oyuncuların oynadıkları sürelerden fazla olduğu görülmektedir. Tablo 7'deki Spearman korelasyon katsayısı profesyonel erkek basketbolcuların, oynadığı süreler ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ( $p<0,01$ ). Yaşı büyük olan oyuncuların, oynama süreleri daha yüksek bulunmuştur. Antrenörün, deneyimi, sporculuk yaşantısı fazla olan daha uzun yıllar spor yapmış olan oyunculara daha çok güvenmesi ve onları oyunda daha uzun süre tutmak istemesi, oyuncuların oynadıkları süreler ile yaşları arasında bir ilişki bulunmasına neden olmuş olabilir.

Tablo 6'da, Spearman korelasyon katsayısı profesyonel erkek basketbolcuların oynadığı süreler ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ( $p<0,05$ ). Oynama süresi yüksek olan oyuncuların, sürekli kaygı puanları düşük bulunmuştur. Sürekli kaygı düzeyleri yüksek olan sporcuların hareketleri öncelikle hatalar yapacağı ortadadır. Çünkü dikkatinde ve algılamasında bir takım bozukluklar görülür. Sürekli kaygı düzeyi yüksek olan sporcular daha gergin kaslara sahip olabilir, hareketlerindeki düzensizlik ve akıcılık kaybolabilir, kontrol ve konsantrasyonlarında bozulmalarla karşılaşabilirler. Bu durumdaki sporcuların sahanın içerisinde olumlu işler yapması beklenemez. Denek grubunun Türkiye Erkekler Basketbol 1. ve 2. ligindeki takımlardan oluşması, takımların antrenörlerinin de iyi antrenör olmasını gerektirdiği düşünülmektedir. Bu tip oyuncuları, denek grubunun antrenörleri kolayca gözlemleyebilir ve oyunun içerisindeki alacakları süreyi kısaltabilir. Sürekli kaygı düzeyi düşük olup, bu tip davranışlar göstermeyen oyuncuların oyunun içerisindeki alacakları süreyi de uzatabilir. Bu durum, araştırmada bulunan ilişkinin nedeni olabilir.

Çalışmada aralarında ilişki bulunması hedeflenen profesyonel erkek basketbolcuların maç başarıları ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak, Gündüz (1985), Whiting (1973), Aşçı ve Gökmen (1995), yaptıkları çalışmalarda kaygı düzeylerinin sportif performans üzerinde etkisinin olduğunu ortaya koymuşlardır<sup>(1, 6, 13)</sup>. Maç başarısını ölçmek için kullanılan MVP skalasının, tam anlamıyla oyuncunun sportif performans düzeyini yansıtmadığı düşünülmektedir. Çalışmada kullanılan maç başarısını ölçen MVP skalası da, oyuncunun sadece sahanın içinde basketbol oyunuyla ilgili yaptığı olumlu ve olumsuz işlere verilen puanlar yer almaktadır. Oysaki sportif performansın bir çok boyutu vardır. Bu çalışmada MVP skalası ile sadece beceri boyutu ölçülmüş oluyor. Bu da bize sporcunun sportif performansını net olarak vermemektedir. Araştırmada kullanılan MVP puanının, sportif performansın sadece beceri

boyutunu kapsamaması, bu çalışmada saldırganlık ve kaygının sportif performansa etkisinin bulunamayışının nedeni olabilir. Ayrıca, daha önce açıklandığı gibi oyuncunun oynadığı süre ile MVP puanı arasında bir ilişki bulunmuştur. Burada da antrenör faktöründen söz edebilir. Örneğin, iki tane aynı basketbol becerisine sahip oyuncudan antrenör herhangi birini tercih edip, onu oyunda daha fazla tutabilir. Bu da onun MVP puanını diğerine göre yükselmesine neden olacaktır. Burada daha az oynayıp MVP puanı daha düşük olan oyuncunun sportif performansının değil, MVP puanının düşük olduğu söylenebilir. Eğer az oynayan oyuncuya, diğerine verilen oynama süresi verilseydi o oyuncu da aynı MVP puanı değerine ulaşabilirdi. Araştırmada kullanılan maç başarısını niteleyen MVP puanı, sportif performansın göstergesi değildir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, üst düzeydeki profesyonel basketbolcuların başarı için gerekli olan optimal bir kaygı seviyesine sahip oldukları görülmektedir. Bu nedenle, antrenörlerin ortaya çıkan bu durumu iyi değerlendirmeleri, oyuncularının davranış özelliklerini iyi tanımaları ve ona göre uygun maç taktiği geliştirmeleri ve sportif yeterliliğin üst düzeyde olduğu profesyonel basketbolcularda kazanma isteği ya da çabasının artırılması ve kazanmaya götürebilecek olumlu tüm taktiklerin denenmesi gerekmektedir.

#### **KAYNAKÇA**

1. Aşçı, H. Gökmen, H. Bayan Hentbolcularda Yarışma Kaygısı, Başarı, Spor Deneyimi ve Atletik Yeterlilik İlişkisi, Spor Bilimleri Dergisi, 1995, 2:38.
2. Cattell, R.B. (Ed) The Scientific Analysis of Personality , Baltimore, Maryland: Penquin Press, 1967:PP 121.
3. Cox, R.H. (Ed) Sport Psychology Concepts and Applications , Dubuque: Wm. C. Brown Publishers, 1994.
4. Cratty, B.J. (Ed) Psychology in Contemporary Sport , Prentice Hall, New Jersey, 1974:PP 185-198
5. Çağlar, E., Genç ve Yıldız Hentbol Milli Takımında Bulunan Erkek Sporcuların Kaygı Düzeylerinin Zaman İçindeki Değişimleri , C.B.Ü, Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 3, Ağustos 1999: 19-21.
6. Gündüz, N. (Ed) Orta Dereceli Okullarda Değişik Spor Yaşı ve Deneyimleri Olan Sporcu Öğrencilerin Sportif Başarıları ile Kaygı Durumları Arasındaki İlişkinin Araştırılması, Doktora Tezi, D. E. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1985:PP 59-60-61.
7. Jerrv, R., Asken, M. J. (Eds) The Sport Psychology The Psychological Health of the Athlete, Newyork, 1987: PP 199-204
8. Jones, G. (Ed) Stres and Anxiety , Bull J.S. Sport Psychology, A self-help Guide, The croswood Press, Great Britain, 1991:PP 44.
9. Konter, E. Profesyonel Futbolcuların Yaş Gruplarının Durumluk Kaygı Düzeylerine Etkisi, Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu, Bildiriler, Bağırğan Yayınları, Ankara 1997: 81-92.
10. Levitt, E.E.(Ed) The psychology of anxiety, Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1980:145
11. Öner, N. (Ed) Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterlerinin Türk Toplumunda Geçerliliği, Doçentlik Tezi, Ankara Üniversitesi, 1977:PP 1
12. Spielberger, C.D. (Ed) The Effects of Anxiety on Complex Learning and Academic Achievement, in CD. Spielberger (Ed) Anxiety and Behavior, New York, 1966.
13. Whiting, H.T.A. (Ed) Personality and Performance in Physical Education and Sport, London, Henry Kimpton Publisher 1973:PP 87-89.